

Ενότητα 5^η
Η ελεημοσύνη βασίλισσα των αρετών

Άγαπητοί, μη γινώμεθα τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι.	Άγαπητοί, ας μη γίνουμε αγριότεροι από τα ζώα.
Ἐκεῖνοις πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν τοῦ ἄλλου πλέον ἔχει·	Σ' εκείνα όλα είναι κοινά και κανένα δεν έχει περισσότερα από τα άλλα·
σὺ δὲ ἄνθρωπος ὢν, θηρίου γίνῃ χαλεπώτερος,	εσύ όμως αν και είσαι άνθρωπος, γίνεσαι πιο άσπλαχνος από τα θηρία,
μυρίων πενήτων τροφᾶς μιᾷ κατακλείων οἰκία.	κλείνοντας ερμητικά σε ένα σπίτι όσα τρόφιμα θα αρκούσαν για να θρέψουν αμέτρητους φτωχούς.
Καίτοι γε οὐχ ἡ φύσις ἡμῖν μόνη κοινή, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλείονα·	Και βέβαια, δεν είναι μόνο η φύση μας κοινή, αλλά και άλλα περισσότερα·
οὐρανός κοινός καὶ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες καὶ ἀήρ καὶ θάλασσα καὶ γῆ καὶ ζωὴ καὶ τελευτὴ καὶ γῆρας καὶ νόσος καὶ ὑγεία καὶ χρεῖα τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων.	κοινός είναι ο ουρανός και ο ήλιος και η σελήνη και τα αστέρια και ο αέρας και η θάλασσα και η γη και η ζωή και ο θάνατος και τα γηρατεία και οι αρρώστιες και η υγεία και η ανάγκη τροφής και ρούχων.
Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον	Πώς λοιπόν δεν είναι παράλογο
τοὺς ἐν τοσοῦτοις κοινωνοῦντας ἀλλήλοις	αυτοί που μοιράζονται τόσα πολλά μεταξύ τους
ἐν τοῖς χρήμασιν οὕτως εἶναι πλεονέκτας,	στα χρήματα να είναι τόσο πλεονέκτες,
καὶ τὴν αὐτὴν μὴ διατηρεῖν ἰσονομίαν;	και να μη διατηρούν την ίδια ισονομία;
Ὁ γὰρ θάνατος τῆς μὲν ἀπολαύσεως ἀπάγει,	Γιατί ο θάνατος απομακρύνει από την απόλαυση
πρὸς δὲ τὰς εὐθύνας ἄγει.	και οδηγεί στην τιμωρία.
Ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται,	Για να μη γίνει κάτι τέτοιο,
πολλῇ χρῆσώμεθα τῇ ἐλεημοσύνῃ.	ας εφαρμόσουμε την ελεημοσύνη.
Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν,	Γιατί αυτή είναι η βασίλισσα των αρετών,
ἢ καὶ ἐξαιρήσεται ἡμᾶς τῆς τιμωρίας.	η οποία θα μας απαλλάξει από την τιμωρία.
Τὰ περιττὰ δὴ ποιήσωμεν χρήσιμα,	Ας κάνουμε τα περιττά χρήσιμα,
τὸν πολὺν προέμενοι πλοῦτον,	αφού παραμερίσουμε τον πολύ πλούτο,
καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως,	και την ημέρα της κρίσεως,
κᾶν μυρία ὧμεν πεπλημμεληκότες,	ακόμη κι αν έχουμε διαπράξει πολλά παραπτώματα
ὁ Θεὸς μεταδώσει συγγνώμης ἡμῖν.	ο Θεός θα μας συγχωρήσει.

Ἰωάννης Χρυσόστομος, Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Δαυΐδ, PG 55, 517-518 (διασκευή)

Νοηματική απόδοση του κειμένου

Το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσοστόμου αναφέρεται στην ελεημοσύνη και την χαρακτηρίζει ως τη βασίλισσα των αρετών. Για να καταλήξει σε αυτό το συμπέρασμα ο συγγραφέας, αρχικά, τονίζει ότι ο άνθρωπος πολλές φορές είναι πιο σκληρός και από τα ζώα, καθότι παρά το γεγονός ότι στη φύση όλα είναι κοινά, εκείνος αρνείται να μοιραστεί την τροφή του με τους συνανθρώπους του και προτιμά να την κρατά όλη για την προσωπική του ευχαρίστηση. Αυτή η στάση των ανθρώπων καυτηριάζεται έντονα από τον Ιωάννη, ο οποίος θεωρεί παράλογο το να μοιράζονται οι άνθρωποι οτιδήποτε άλλο καλό (τη γη, τον αέρα, τη θάλασσα) ή κακό (την αρρώστια, το θάνατο, τα γηρατεία) υπάρχει πάνω στη γη εκτός από τον πλούτο. Μάλιστα, για να εξηγήσει αυτή την άποψη, τονίζει ότι ο θάνατος που κόβει το νήμα της

ζωής είναι το μεταβατικό σημείο από τη ζωή της απόλαυσης των αγαθών και ηδονών στη μεταθανάτια κρίση. Σε αυτό το στάδιο ο άνθρωπος πρέπει να δικαιολογήσει την στάση που κράτησε σε όλη του τη ζωή και να ανταμειφθεί ή να τιμωρηθεί γι' αυτήν. Αν, λοιπόν, ο κρινόμενος από τον Κύριο ήταν στη ζωή του ελεήμων και αγαπούσε τον συνάνθρωπό του θα παραμεριστεί οποιαδήποτε αμαρτία και θα λάβει τη συγχώρεση Του, ενώ σε αντίθετη περίπτωση η τιμωρία του από εκείνον πρέπει να θεωρείται βέβαιη.

Ερωτήσεις :

1) Ποιες είναι οι διαφορές του ανθρώπου από τα ζώα σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο;
Απάντηση: Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στο κείμενό του αναφέρει πως παρά το γεγονός ότι όλα τα αγαθά της φύσης είναι κοινά για όλα τα ζώα, ο άνθρωπος διαφέρει, διότι αρνείται να μοιραστεί την τροφή του με τους συνανθρώπους του και αντ' αυτού προτιμά να την αποθηκεύει στο σπίτι του ως δείγμα πλουτισμού. Ο εγωισμός του και η τάση του να ξεχωρίσει εξαιτίας της οικονομικής και κοινωνικής του θέσης είναι μεγαλύτερη από την αγάπη για τον συνάνθρωπο. Με λίγα λόγια, ο άνθρωπος συμπεριφέρεται πιο σκληρά και από τα ζώα, αφού αρνείται να βοηθήσει τους συνανθρώπους του που έχουν ανάγκη και προτιμά να απολαμβάνει υπέρμετρες απολαύσεις.

2) Ποια κοινά στοιχεία ενώνουν και εξομοιώνουν τους ανθρώπους μεταξύ τους σύμφωνα με το κείμενο; Είναι αυτά μόνο θετικά ή και αρνητικά;

Απάντηση: Σύμφωνα με το κείμενο του Ιωάννη του Χρυσόστομου υπάρχουν αρκετά στοιχεία που είναι κοινά για όλους και εξομοιώνουν τους ανθρώπους. Αυτά είναι: ο ουρανός, ο ήλιος, η σελήνη, τα αστέρια, ο αέρας, η θάλασσα, η γη, η ζωή, ο θάνατος, τα γηρατειά, η αρρώστια, η υγεία και η ανάγκη τροφής και ένδυσης. Όπως παρατηρούμε, άλλα από αυτά είναι θετικά (ο ουρανός, ο ήλιος, η σελήνη κτλ.) και άλλα αρνητικά (ο θάνατος, η αρρώστια, τα γηρατειά). Άρα ο άνθρωπος ανεξαρτήτως κύρους, οικονομικής δύναμης και κοινωνικής θέσης, απολαμβάνει εξίσου με τους συνανθρώπους του τόσο μια σειρά ανέσεων και αγαθών όσο και αρκετές αρνητικές συνθήκες.

3) Ποια τύχη περιμένει τον άνθρωπο που δε λαμβάνει υπόψη του τους ανήμπορους συνανθρώπους του, σύμφωνα με το κείμενο; Ποιο μέσο έχει στη διάθεση του ο άνθρωπος, προκειμένου να αποφύγει τη μετά θάνατον τιμωρία;

Απάντηση: Σύμφωνα με το κείμενο, ο άνθρωπος που δε λαμβάνει υπόψη του τους ανήμπορους συνανθρώπους τους θα αντιμετωπίσει την μετά θάνατον τιμωρία του Κυρίου. Όταν, δηλαδή, κληθεί να λογοδοτήσει για την επίγεια ζωή του, θα δοκιμάσει όχι την ευτυχισμένη μεταθανάτια ζωή, αλλά εκείνη του κολασμού. Για να αποφύγει κανείς αυτού του είδους την τιμωρία, πρέπει να διακατέχεται κατά τη διάρκεια όλης του της ζωής από την αρετή της ελεημοσύνης. Ο σεβασμός και η αγάπη προς τον συνάνθρωπο, αλλά και η παροχή βοήθειας προς τους ανήμπορους είναι τα χαρακτηριστικά εκείνα που μπορούν να κάνουν κάποιον ελεήμονα και να αποτρέψουν τον Κύριο από τη μετέπειτα τιμωρία του. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος που ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος θεωρεί την ελεημοσύνη βασίλισσα των αρετών.

4) Με ποιες άλλες χριστιανικές αρετές συνδέεται η ελεημοσύνη;

Απάντηση: Η θρησκεία του χριστιανισμού έχει στο επίκεντρο της την αγάπη για τον συνάνθρωπο. Η ελεημοσύνη, όπως παρουσιάζεται στο κείμενο, έχει κυρίαρχο ρόλο στη διδασκαλία του χριστιανισμού, καθότι εμπεριέχει τις σημαντικότερες αρετές που πρέπει να έχουν όσοι ενστερνίζονται τις απόψεις του. Στον όρο της, λοιπόν, εμπεριέχονται η τιμιότητα, ο σεβασμός, η φιλανθρωπία, η αλληλοβοήθεια, η ειλικρίνεια και άλλες αρετές, οι οποίες είναι απαραίτητο να διακατέχουν κάποιον για να χαρακτηριστεί ως ελεήμων.

Λεξιλογικός πίνακας

ἄγω = οδηγώ

ἀγωνίζομαι: μάχομαι

τὸ ἀγώνισμα: ο αγώνας, το άθλημα

ἀγελαῖος: αυτός που ζει σε αγέλη

ὁ ἀνταγωνιστής: ο αντίπαλος

εἰσάγω: βάζω μέσα

εἰσακτέος: αυτός που πρέπει να εισαχθεί

ἐξάγω: βγάζω έξω

ξεναγῶ: οδηγώ κάποιον ξένο, κάνω το επάγγελμα του ξεναγού

παράγω: δημιουργώ

ἡ σύναξις -ης: η συγκέντρωση

ὁ κυνηγός: αυτός που οδηγεί τα κυνηγετικά σκυλιά

ὁ μυσταγωγός: αυτός που συμμετέχει σε μυσταγωγία, σε μυστηριακή τελετή

ὁ λοχαγός: ο αρχηγός του στρατιωτικού λόχου

ὁ ὀδηγός: αυτός που οδηγεί κάποιον ή κάτι

παιδαγωγός: αυτός που εκπαιδεύει τα παιδιά

ὕδραγωγός: αυτός που μεταφέρει νερό

τὸ ὕδραγωγεῖον (-εῖο): η δεξαμενή που συγκεντρώνεται νερό για την ύδρευση μιας περιοχής

αγωγιμότητα: η ιδιότητα ενός υλικού να επιτρέπει τη διέλευση της ενέργειας από μέσα του

αγώγι: το δρομολόγιο

αγωγιάτης: αυτός που μεταφέρει ζώα ή πρόσωπα

συναξάρι: εκκλησιαστικό βιβλίο με βίους αγίων και μαρτύρων

το φορτηγόν: όχημα που μεταφέρει φορτίο

επιβατηγός: αυτός που μεταφέρει επιβάτες

πλοηγός: ο οδηγός πλοίου

παρθεναγωγείο: σχολείο μόνο για κορίτσια

νηπιαγωγός: ο παιδαγωγός νηπίων

Λεξιλογικές ασκήσεις

1) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με την κατάλληλη λέξη του Λεξιλογικού Πίνακα (σελ. 40).

- α. Η ηλεκτρική _____ εκφράζει την ευκολία με την οποία το ηλεκτρικό ρεύμα περνάει μέσα από κάποιο υλικό σώμα και αποτελεί το δυαδικό μέγεθος της ηλεκτρικής αντίστασης.
- β. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι κτηνοτρόφοι των ορεινών περιοχών είναι οι επιθέσεις που δέχονται τα κοπάδια τους από _____ λύκων.
- γ. Ο _____ στην Αρχαία Αθήνα ήταν ένας ηλικιωμένος και έμπιστος δούλος της οικογενείας που αναλάμβανε την καθημερινή φύλαξη και τη σωστή ανατροφή των παιδιών.
- δ. Στην τελετή κατάθεσης στεφάνων που πραγματοποιήθηκε με αφορμή τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου παρευρέθηκε και ένα τιμητικό _____ από το στρατόπεδο της πόλης.
- ε. Με ανακοίνωση του το Υπουργείο Παιδείας αποφάσισε να αυξήσει τους _____ των Πανεπιστημιακών Σχολών για το φετινό έτος.
- στ. Οι _____ εντάσσονται στον κλάδο ΠΕ60 του Υπουργείου Παιδείας και μπορούν να εργαστούν στη δημόσια ή και ιδιωτική εκπαίδευση.
- ζ. Με ανακοίνωσή της η Δ.Ε.Υ.Α. γνωστοποίησε την αυριανή διακοπή υδροδότησης εξαιτίας βλάβης στο _____ της περιοχής.
- η. Τα νέα αυτοκίνητα διαθέτουν στο βασικό τους εξοπλισμό έναν αυτόματο _____, ο οποίος καθιστά πιο εύκολη την οδήγηση.
- θ. Η χώρα μας _____ και _____ μεγάλες ποσότητες ελαιόλαδου σε όλο το κόσμο.

2) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τη σημασία του στη Β' στήλη.

A'	B'
α. διάγω	1. συγκέντρωση
β. ξεναγός	2. σχολείο για κορίτσια
γ. παρθεναγωγείο	3. αυτός που έχει ως έργο του την ξενάγηση
δ. οχηματαγωγό	4. διαβιώνω
ε. σύναξη	5. πλοίο που μεταφέρει οχήματα
στ. συναξάρι	6. διήγηση που αναφέρεται στο βίο αγίου ή μάρτυρα

3) Να σχηματίσετε προτάσεις με τις λέξεις: κυνηγός, επιβατηγός, ξεναγός, αγωγός, λοχαγός.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να σχηματίσετε σύνθετα επίθετα της αρχαίας ελληνικής με τα συνθετικά που δίνονται:

- α. ἔχω + ἐγγύη: .....
- β. φιλῶ + τιμή : .....
- γ. ἔχω + φρήν: .....
- δ. σείω + ἄχθος : .....

2. Να αναλύσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους:

- α. μνησικάκος : ..... + ...
- β. φιλάνθρωπος: ..... + ...
- γ. χαιρέκακος: ..... + ...
- δ. στρεψόδικος: ..... + ...
- ε. ραψωδός: ..... + ...
- στ. μισογύνης : ..... + ...

3. Συμπληρώστε τα κενά με το σωστό τύπο των ρημάτων που ζητείται στην παρένθεση:

- α. Νῦν δε φοβοῦμαι μη οἱ ἐχθροί ἐφ' ὑμᾶς ..... (βαδίζω, υποτ. αορίστου).
- β. Ἐάν ..... (βλάπτω, β' πληθ. υποτ. αορίστου) την ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίους ὑμᾶς ἀλεξόμεθα (=θα αποκρούσουμε).
- γ. Ἐπειδάν τάχιστα ἡ στρατεία ..... (λήγω, υποτ. αορίστου), εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.
- δ. Ἄν δυνατός ..... (εἰμί, υποτ. ενεστ.), νικήσεις.

4. Συμπληρώστε τον πίνακα:

	ΥΠΟΤΑΚΤ. ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΥΠΟΤΑΚΤ. ΑΟΡΙΣΤΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤ. ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
τρίβεις			
ἐρμηνεύομεν			
θαυμάζουσιν			
βλάπτει			
τάττετε			

5. Να μετατρέψετε τις υποτακτικές ενεστώτα σε υποτακτικές αορίστου και παρακειμένου στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό:

- α. οὗτος στρατεύη: ....
- β. ἡμεῖς γράφωμεν: ....
- γ. σύ διώκησ: ....
- δ. ὑμεῖς πείθητε: ....
- ε. οὗτοι πράττωσιν: ....

στ. ἐγὼ βλάπτω: .....
 ζ. οἱ Ἕλληνας φυλάττωσιν: .....
 η. ὑμεῖς ἀλλάττετε: .....

6. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε το απρόσωπο ρήμα ή την απρόσωπη έκφραση, το υποκείμενό τους και τη δοτική προσωπική.

- α. Δίκαιόν ἐστί τοῖς Ἕλλησι μή δουλεύειν τοῖς βαρβάροις.
- β. Πρέπει τοῖς ἀνδράσιν εἶναι θαρραλέους.
- γ. Δεῖ ἡμῖν θαυμάζειν τήν Ὀμήρου ποίησιν.
- δ. Δυνατόν ἐστίν ὑμῖν ποιεῖν ταῦτα.
- ε. Οὐ ῥάδιον ἐστί θνητῷ ἀνδρὶ ἐκβαίνειν πάντα κατὰ νοῦν.

7. Να χαρακτηρίσετε τα απαρέμφοτα (ειδικά-τελικά) και να βρείτε το υποκείμενό τους:

- Ἀντισθένης ἔλεγεν οὐδένα ἄνθρωπον ἀθάνατον εἶναι.
- Ὁμολογοῦμεν ἄδικοι εἶναι καὶ πλεονέκται.
- Χρὴ πάντας ἡμᾶς τοὺς θεοὺς σέβειν.
- Σωκράτη φασίν εἶναι πάντων σοφώτατον.
- Τόν καλόν κάγαθόν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι νομίζω.
- Ὁμολογεῖται τήν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι.
- Οὐ δύναμαι μή οὐκ ἐπαινεῖν σε.
- Νομίζομεν ὑμᾶς πιστοὺς φίλους εἶναι.
- Ἔλεγον Κῦρον ἄριστον ἄρχοντα γενέσθαι.
- Ὡμοσαν οἳ τε Ἕλληνες καὶ Ἀριαῖος σύμμαχοι ἔσεσθαι.
- Κῦρος ὑπέσχετο δώσειν πέντε μνᾶς.

8. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τις συνώνυμές τους στη στήλη Β'.

Α'	Β'
περιάγω	μάχομαι
αγώνισμα	τελευταίος
σύναξη	υδροροή
αγωνίζομαι	προέλευση
αγωγός	θόρυβος
οχλαγωγία	συνάθροιση
ουραγός	άθλημα
καταγωγή	περιφέρω